ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΝ ΕΠΟΧΗΝ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ-ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ κ. ΒΑΣ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Σύμφωνα μὲ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἀγῶνος τὴν 1ην Φεβρουαρίου 1819 ἐμυήθη ἐν Καλάμαις ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης ὑπὸ τοῦ Κυριάκου Καμαρηνοῦ.

Τὴν δὲ 3ην Αὐγούστου ἰδίου ἔτους ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης ἀπέστειλεν εἰς Πετρούπολιν τὸν κυρ—Καμαρηνὸν μετ' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Ἰωάν. Καποδίστριαν, ἵνα μάθῃ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τῆς Φιλ. Ἑταιρείας.

Καὶ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου 1820 ἐπιστρέφων ὁ κυρ—Καμαρηνὸς ἐκ Πετρουπόλεως μὲ ἐπιστολὰς ἐκ μέρους τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Πετρ. Μαυρομιχάλην ἐφονεύθη καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῶν φιλικῶν Εὐμορφοπούλου, Σφαέλου καὶ Καραβιᾶ.

Τὴν δολοφονίαν αὐτὴν μόλις στὰ 1824 τὴν ἐπληροφορήθη καθὼς καὶ ἐκείνην τοῦ Γαλάτη ὁ Καποδίστριας ('Ελένης Κούκου: Καποδίστριας καὶ Παιδεία σελ. 86).

Καὶ εἰς τὴν αὐτοβιογραφίαν του γράφει σελ. 97: «Ὅτε τὸ 1824 ἔμαθον τὰ θλιβερά, ταῦτα γεγονότα, ἅτινα ἦσαν συνέπεια θέσεως ἀπελπιστικῆς, ἔσχον εὐκαιρίαν νὰ πεισθῶ ὅτι ἡ γενομένη ἐν Βιέννῃ τὸ 1815 συλλογὴ συνδρομητῶν ὑπῆρξε μία τῶν τυχαίων ἀφορμῶν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς μυστικῆς ὀργανώσεως, ἥτις ἐκαλεῖτο Ἑταιρεία. Οἱ ἀρχηγοί της προσείλκυον πλῆθος προσηλύτων βεβαιοῦντες αὐτοὺς ὅτι ἡ ἐν Βιέννῃ ἐγκαινιασθεῖσα συλλογὴ συνδρομητῶν ὑπὲρ ἱδρυμάτων δημοσίας ἐκπαιδεύσεως σκοπὸν εἶχε τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος μέσῳ μυστικῆς Ἑταιρείας καὶ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας ἐνέκρινε καὶ ἐνεθάρρυνε τὸ ἔργον τοῦτο».

***

Ὁ Καποδίστριας ἐδέχθη φιλοφρόνως τὸν Καμαρηνὸν καὶ ἀνέγνωσε τὰς δύο ἐπιστολὰς τοῦ Πετρόμπεη μὲ ἡμερομηνίαν 20 Νοεμβρίου 1817 καὶ 1 Αὐγούστου 1819, εἰς τὰς ὁποίας περιέγραφε τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τῆς Πατρίδος ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν καὶ τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτεν αὐτήν, ἀπηύθυνε δὲ ἔκκλησιν πρὸς τὸν Τσάρον, ὅπως παράσχῃ εἰς αὐτὸν τὰ ἀναγκαῖα χρηματικὰ μέσα πρὸς ἵδρυσιν προκαταρκτικῆς σχολῆς ἐν Μάνῃ, ὑπὲρ ἧς ὁποίας ἐγένοντο ἤδη πλείσται ἄλλαι ἐνέργειαι.

Ὁ Καποδίστριας, καίτοι διέβλεπε κάτωθεν τῆς ὀργανώσεως τῆς Σχολῆς ἄλλους βαθύτερους σκοπούς, ὑπεμνήσισε τὸ αἴτημα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Μανιατῶν παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι καὶ ἐπέτυχε θετικὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν χρηματικὴν παροχήν.

Ὁ Καμαρηνός — γράφει— ἀπεστάλη ταχέως εἰς τὰ ἴδια μεθ' ἱκανοποιητικῆς ἀπαντήσεως· ἐνεχείρισε δὲ καὶ ἐπιστολὴν εἰς τὸν Καμαρηνὸν διὰ τὸν Πετρόμπεη, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδιδεν ἐξηγήσεις εἰς αὐτὸν ὡς πρὸς τὰς ἀληθεῖς προθέσεις τοῦ Αὐτοκράτορος ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, τὰς ὁποίας ἀνέπτυξε καὶ προφορικῶς εἰς τὸν Καμαρηνὸν κατὰ τὴν ἀνα χώρησίν του. Ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ σπουδαιοτάτης ἐπιστολῆς τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Πετρόμπεην παραθέτομεν τὰς σχετικὰς πρὸς τὰς περὶ παιδείας γνώμας αὐτοῦ ὡς ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφερούσας.

Ἡ ἐπιστολὴ φέρει ἡμερομηνίαν 20 Φεβρουαρίου 1820.

Ἀρχικῶς ὁμιλεῖ εἰς αὐτὸν διὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν Ρωσίᾳ φιλερηνικὸν πνεῦμα καὶ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπιθυμῶν νὰ διατηρήσῃ τὴν εἰρήνην ἐν Εὐρώπῃ ἀντιτάσσεται εἰς κάθε ἔνοπλον βίαν ὁποθενδήποτε προερχομένην. Ἐὰν δὲ ἐπιτρέπῃ καὶ εἰς τὸν ἴδιον νὰ φροντίζῃ διὰ τοὺς Ἕλληνας, νὰ βοηθῇ καὶ ὑποστηρίζῃ τὰ αἰτήματα αὐτῶν, τοῦτο ἀοδόλως ἔπραττεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ σχηματίσαι Ρωσικὸν Κόμμα ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὅπως μὴ τοῦ ἀποστερήσῃ τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ ἐκπληροῖ τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά του πρὸς τὴν γενέθλιον χώραν αὐτοῦ. «Ἂν λοιπὸν ὑπὸ μόνην τὴν ἔποψιν ταύτην σᾶς ὡμίλησαν περὶ τῶν κόπων, τοὺς ὁποίους κατέβαλον καὶ τοὺς ὁποίους καταβάλλω, ὅπως παράσχω τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἠθικῆς καὶ φιλολογικῆς ἀγωγῆς εἰς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ εὑρισκομένους συμπατριώτας μου καὶ ἐνθαρρύνω τὴν ἵδρυσιν προκαταρκτικῶν σχολείων ἐν Ἑλλάδι, σᾶς εἶπον τὴν ἀλήθειαν· οὐδὲν δὲ ἐπιθυμῶ περισσότερον τοῦ νὰ σᾶς δώσω τὴν ἀπόδειξιν τούτου, συντελῶν εἰς τὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας εὐχαριστεῖσθε νὰ ἀφιερώνετε εἰς τὸ σωτήριον τοῦτο ἔργον. Ἡ Μάνη πλέον ἢ πᾶσα ἄλλη χώρα ἔχει ἀνάγκην τούτου, ἐργαζόμενοι δὲ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἐκκλησίας, ὡς πράττετε τοῦτο καὶ νῦν, θὰ ἔχετε ἀναμφιβόλως τὴν δόξαν τῆς ἐπιτυχίας ἐν τούτῳ».

Ἐν συνεχείᾳ καθιστᾷ αὐτὸν προσεκτικὸν καὶ τονίζει τοὺς κινδύνους εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ συνέδεε τὴν ἵδρυσιν τοῦ σχολείου μετ' ἄλλων σκοπῶν καὶ ἰδίως ἂν μετεχειρίζετο αὐτὸ ὡς πρόσχημα διὰ νὰ ἀποκρύψῃ ἔνοπλον ἐξέγερσιν.

«Ἂν τὰ σχολεῖα ἀκμάζουν ἐν πολλαῖς χώραις τῆς Ἑλλάδος, τοῦτο προέρχεται, διότι ταῦτα εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι διὰ τοῦτον τὸν λόγον τὰ σέβεται ἡ Πύλη. Τὴν ἡμέραν ὅμως καθ' ἣν ἡ Πύλη ὑποπτευθῇ ὅτι τὰ ἱδρύματα ταῦτα δύνανται νὰ καταστῶσιν ἑστίαι ἐπαναστάσεως καὶ ἀνατροπῆς θὰ τὰ καταστρέψῃ καὶ οὐδὲν κάλυμμα, θὰ δυνηθῇ πλέον νὰ ἀναστείλῃ τὰς καταδιώξεις... Ἱδρύοντες λοιπὸν τὴν Σχολὴν ὑμῶν ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν ὅλας τὰς σκέψεις ταύτας.

Ἐξαρτήσατε τὴν Σχολὴν ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ἀποκτήσατε καλοὺς διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι νὰ διδάσκωσι τὴν Ἐθνικὴν γλῶσσαν, τὰ θρησκευτικά, τὰ στοιχεῖα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν Ἱστορίαν. Ὁ κ. Περραιβὸς εἶναι λίαν ἀξιοσύστατος. Τὸν εἶδα ἐκπληροῦντα τὰ καθήκοντα τοῦ διδασκάλου ἐν ταῖς δημοσίαις σχολαῖς Κερκύρας, δὲν ὑπολείπεται δὲ νὰ ἐπιθυμήσῃ τις οὐδὲν πλέον...».

«Ἂν ἄνθρωποι χρηστοὶ συνεισέφερον χρήματά τινα πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ὠφελίμων σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι, ἂν συνέστησαν τὴν ἑταιρείαν τῶν φιλομούσων, οὐδέποτε προὐτίθεντο οὗτοι νὰ ἱδρύσουν μυστικὴν ἑταιρείαν; σκοπὸς τῆς ὁποίας νὰ εἶναι ἡ ἀνατροπὴ τῆς ὑφισταμένης ἐν Ἀνατολῇ τάξεως τῶν πραγμάτων. Ὅλως τοὐναντίον. Παρέσχον οὗτοι καὶ παρέχουν βοηθήματά τινα, ὅπως βελτιώσουν αὐτὴν ταύτην τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων βελτιοῦντες διὰ τῆς Παιδείας τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων».

Κατόπιν συνιστᾷ διὰ μακρῶν τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν καὶ τελειώνει:

«Ὁ Κσμαρηνὸς θὰ συλλέξῃ ἐνταῦθα ἐράνους διὰ τὴν Σχολὴν ὑμῶν. Ἐλπίζω ὅτι θὰ δυνηθῆτε νὰ ἱδρύσετε αὐτὴν καὶ ὅτι αὕτη θὰ εὐδοκιμήσῃ· θὰ συντελέσω προθύμως εἰς τοῦτο. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ ἱδρύματα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ φθάσουν διὰ μιᾶς εἰς τὴν πλήρη αὐτῶν ἀνάπτυξιν, διὰ τοῦτο τὰ τακτικὰ βοηθήματα δύνανται νὰ σᾶς εἶναι ὠφελιμώτερα.

Πρὸς τοῦτο χαίρω νὰ παράσχω τὸ μέσον ὅπως διὰ τῆς ἀσφαλοῦς ὁδοῦ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσικῆς Πρεσβείας, μὲ εἰδοποιεῖτε περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν φροντίδων ὑμῶν. Θὰ μοὶ εἶναι πάντοτε εὐχάριστον νὰ συνενώνω εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας μου φροντίδας.

Σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω ὅμως, ὅτι τοῦτο θὰ γίνῃ μόνον ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ἡ Σχολὴ ὑμῶν σκοπὸν αὐτῆς θὰ ἔχῃ τὴν θρησκευτικὴν καὶ φιλολογικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νεαρῶν ὑμῶν Σπαρτιατῶν καὶ ὅτι αὕτη θὰ εὑρίσκεται ἑπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως».

ΒΑΣ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΥΡΙΟΝ: Τὸ Β' μέρος

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ κ. Κ. ΦΑΡΜΑΚΙΔΗ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐκλογικοῦ κέντρου τοῦ συνδυασμοῦ κ. Κωνστ. Φαρμακίδη.

Ὁμιλῶν πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας, ὁ κ. Κ. Φαρμακίδης ἀνέπτυξε τὸ πρόγραμμά του, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἀκολούθως:

1. Σχέδιον πόλεως

Πρωταρχικὴν ἀποδίδομεν σημασίαν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀδικαιολογήτως χρονίσει μέχρι σήμερον. Ἡ πόλις ἐπεκτείνεται καὶ συμπληροῦται ἄνευ τοιούτου. Πολλοὶ δὲ συνδημόται στεροῦνται τοῦ δικαιώματος νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἰδιόκτητον στέγην, τὴν ὁποίαν μὲ τὰς αἱματηρὰς των οἰκονομίας κατώρθωσαν νὰ δύνανται νὰ κατασκευάσουν. Ἓν ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων μας, ἐὰν μᾶς τιμήσητε διὰ τῆς ψήφου Σας, θὰ εἶναι ἡ ἐντὸς τῶν μικροτέρων δυνατῶν χρονικῶν ὁρίων λύσις τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἄμεσος χορήγησις ἀδειῶν οἰκοδομῆς.

2. Ὁδοποιΐα — Συγκοινωνία

Ἡ πόλις μας ἔχει ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεκταθῆ, ὥστε οἱ νέοι συνοικισμοὶ νὰ τὴν περιβάλλουν μὲ ἀνάγκας ζωτικὰς καὶ ἐπειγούσας. Οἱ συνοικισμοὶ οὗτοι πρέπει νὰ παύσουν νὰ θεωροῦνται ἐξαρτήματα τοῦ κέντρου. Εἶναι ἀνάγκη νὰ συνδεθοῦν μετ' αὐτοῦ ἀρτίως καὶ νὰ ἀποτελέσουν τμήματα τῆς πόλεως διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ σχεδίου. Πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ κατασκευασθοῦν κεντρικαὶ ὁδικαὶ ἀρτηρίαι ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τοὺς συνοικισμοὺς τούτους καὶ τὰ πρὰστια καὶ νὰ ἐκτελεσθοῦν συγχρόνως καὶ αἱ ἀπαραίτητοι ρυμοτομίαι τμηματικῶς δέβκια καὶ ἐντὸς τῆς δυνατότητος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Δήμου, πρὸς δημιουργίαν τῶν ἀρτηριῶν τούτων πρὸς Ἀρόην, Ἑβραιομνήματα, Παγώναν, Συκαινά, Ζαρουχλέϊκα καὶ πρὸς ὅλας τὰς συνοικίας μικρὰς καὶ μεγάλας, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν.

Πρέπει νὰ ἐπιστρωθοῦν ἅπασαι σχεδὸν αἱ στεναὶ ὁδοὶ τῶν συνοικισμῶν διὰ τσιμέντου. Ἐπίσης πρέπει νὰ γενικευθῇ ἡ κρασπέδωσις ἁπασῶν τῶν ὁδῶν βαθμιαίως, ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἡμιμόνιμον ἢ μόνιμον ἐπίστρωσιν τούτων, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος καὶ εἰς ἣν καὶ ταύτην θὰ προέλθωμεν βαθμιαίως βάσει τῶν δεδομένων τοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ τὸν συντελεστὴν τῆς ἀνάγκης.

Ἐπιβάλλεται ἡ προμήθεια καὶ διατήρησις ὑπὸ τοῦ Δήμου τῶν συγχρόνων ἀπαραιτήτων ὁδοποιητικῶν μηχανημάτων. Εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ διάκρισις μιᾶς συγχρόνου πόλεως, ὡς αἱ Πάτραι, εἰς τμήματα προνομιοῦχα καὶ μή.

Ὁ Δῆμος πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναλάβῃ μίαν πρωτοβουλίαν εἰς τὸ θέμα τῆς συγκοινωνίας καὶ νὰ γίνῃ συμπαραστάτης τῶν ἁρμοδίων διὰ τὴν ἀρτίαν λειτουργίαν καὶ τὴν εὐπρόσωπον ἐμφάνισιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων.

3. Ἀποχέτευσις

Ἡ συμπλήρωσις τοῦ δικτύου ἀποχετεύσεως εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰς νέας συνοικίας εἶναι ἐπιβεβλημένη, ὡς ἐπίσης ἐπιβάλλεται καὶ ἡ κατασκευὴ κεντρικῶν ἀποχετευτικῶν ἀγωγῶν εἰς τὰ δύο νέα τμήματα τῆς πόλεως πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν. Καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐκτιμῶντες, θὰ θεραπεύσωμεν μεταξὺ τῶν πρώτων.

4. Ὕδρευσις

Ἔχομεν μελετήσει καὶ θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δικτύου ὑδρεύσεως εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰς νέας συνοικίας καὶ τὴν μεταφορὰν τούτου ὑπὸ πίεσιν καὶ δι' ὑδρομέτρων, ὥστε νὰ μὴ διαφεύγουν ἀσκόπως μεγάλαι ποσότητες ὕδατος καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τοιούτου διαρκοῦς ροῆς. Ἀπαραίτητος καθίσταται ἐπίσης καὶ ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως διὰ νέων ὑδάτων ἐκ τοῦ Γλαύκου καὶ ἀρτεσιανῶν. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δικτύου ὑδρεύσεως θὰ ἀποβλέψωμεν καὶ εἰς τοὺς νέους συνοικισμοὺς καὶ τὰ προάστια, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ὕδρευσις θὰ ἐπεκταθῇ.

5. Ἀποκομιδὴ ἀπορριμμάτων

Θὰ συστηματοποιήσωμεν τὴν καθαριότητα διὰ τῆς προμηθείας καὶ νέων καταλλήλων αὐτοκινήτων, τόσον διὰ τὴν ἀποκομιδὴν ἀπορριμμάτων, ὅσον καὶ διὰ τὴν πλύσιν τῶν ὁδῶν καὶ τὸ κατάβρεγμα. Τὴν καθαριότητα δὲ θὰ ἐπεκτείνωμεν καὶ εἰς τὰ προάστια, εἰς τὰ ὁποῖα, πυκνοκατωκημένα ἤδη, ἀνακύπτει τὸ ζήτημα τοῦτο.

6. Λαχαναγορὰ

Ἡ ἵδρυσις συγχρονισμένης καὶ πληρούσης τὰς συγχρόνους ἀνάγκας μιᾶς πόλεως, ὡς αἱ Πάτραι, λαχαναγορᾶς, εἶναι ἐπιβεβλημένη καὶ πρέπει αὕτη νὰ παραδοθῇ τὸ ταχύτερον εἰς τὴν χρῆσιν. Διότι αἱ ἐκ ταύτης ὠφέλειαι, ἐκτὸς τῆς ἀνάγκης τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι πολλαπλαῖ καὶ διὰ τὸν Δῆμον καὶ διὰ τοὺς παραγωγοὺς καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐπαγγελλομένους.

7. Δημοτικὰ σφαγεῖα

Τὰ δημοτικὰ σφαγεῖα πρέπει νὰ ἀποκτήσουν τελειοτάτας ἐγκαταστάσεις καὶ νὰ ληφθοῦν τὰ δέοντα μέτρα διὰ τὴν συγκέντρωσιν εἰς αὐτὰ τῆς ἐργασίας ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς, πρὸς περιφρούρησιν τῆς ὑγείας τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐργαζομένων.

8. Λαϊκὰ λουτρὰ

Ἡ τελειοποίησις καὶ ἡ παράδοσις τῶν ἀπὸ ἐξαετίας ὑπὸ κατασκευὴν λαϊκῶν λουτρῶν θὰ ἀποτελέσῃ ἄμεσον μέλημά μας, καθὼς καὶ ἡ ἵδρυσις ἑτέρων τοιούτων εἰς τὸ ἀντίστοιχον τμῆμα τῆς πόλεως.

9. Ἠλεκτροφωτισμὸς

Ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς μιᾶς πόλεως προσδίδει εἰς αὐτὴν μίαν αἴγλην καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ πόλις μας δὲν ὑστερεῖ βέβαια μόνον κατὰ τὰ κεντρικὰ αὐτῆς σημεῖα. Ἀλλὰ καὶ προσέτι διὰ περαιτέρω βελτίωσιν τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τοῦ κέντρου θὰ χρησιμοποιήσωμεν ὅλας τὰς τελευταίας τεχνικὰς ἐξελίξεις. Ἀλλ' ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς εἶναι ὑποχρέωσις τοῦ Δήμου νὰ παρέχεται πρὸς ἅπαντα τὰ τμήματα τῆς πόλεως καὶ τῶν συνοικισμῶν καὶ τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, ἐὰν δὲ μᾶς ἐμπιστευθῆτε τὴν διοίκησιν τοῦ Δήμου, θὰ θεραπεύσωμεν τὴν ἀνάγκην ταύτην μέχρι τῶν ἀκραίων σημείων παντὸς κατωκημένου τμήματος τοῦ Δήμου, ὥστε καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα, ὅπως καὶ τὸ ὕδωρ, νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἅπαντες οἱ δημόται.

10. Παιδικοὶ κῆποι

Τὸ ἐνδιαφέρον μας διὰ τὴν ὑγιεινὴν διαβίωσιν τῶν παιδιῶν μας θὰ ἐκδηλωθῇ μὲ τὴν φροντίδα πρὸς δημιουργίαν παιδικῶν κήπων, κατασκευὴν πάρκου καὶ δημιουργίαν δασυλλίου κατ' ἐπέκτασιν τοῦ ὑπάρχοντος τοιούτου.

11. Κοινωνικὴ πρόνοια

Παραλλήλως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀσκουμένην Κοινωνικὴν πρόνοιαν πιστεύομεν ὅτι καὶ ὁ Δῆμος ἔχει ἀνάλογον ὑποχρέωσιν νὰ ἀσκῇ συμπαριστάμενος εἰς πᾶσαν ἐκδηλουμένην εὐγενῆ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν πολλῶν καθημερινῶς παρουσιαζομένων κοινωνικῶν προβλημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν ἐκδηλοῦται ἡ μέριμνα τοῦ Κράτους.

12. Ἵδρυσις Β' Δημοτικοῦ Νεκροταφείου

Ἐπιτακτικὴ παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ἱδρύσεως Β' Νεκροταφείου καὶ ἡ μεταφορὰ ἐκεῖθεν τοῦ τοιούτου τῆς Παναγίας Ἀλεξιωτίσσης.

13. Ἀθλητισμὸς

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Δῆμος μέχρι σήμερον δὲν συνεκινήθη, ὡς ἔδει, διὰ τὸν ἀθλητισμόν, ἀποτελοῦντα ἐθνικὸν κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖον παράγοντα διὰ τὴν πόλιν κοινωνικόν, τουριστικόν, ἀλλὰ καὶ οἰκονομικόν. Τὸ πρόγραμμά μας θὰ περιβάλῃ τὸν ἀθλητισμὸν μὲ τὴν στοργὴν τοῦ Δήμου καὶ ὁ Δῆμος ὄχι μόνον θὰ συμπαρίσταται κοντά του, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐνισχύῃ τὰ ἀθλητικὰ σωματεῖα κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ. Γνωρίζομεν τοὺς κόπους καὶ τὰς θυσίας τῶν διοικούντων τὰ ἀθλητικὰ σωματεῖα τῆς πόλεώς μας διὰ νὰ τὰ διατηρήσουν. Ὁ Δῆμος ἔχει καθῆκον καὶ ὑποχρέωσιν καὶ θὰ τὸ πραγματοποιήσῃ νὰ ἔλθῃ ἐνισχυτὴς καὶ νὰ βοηθήσῃ οἰκονομικῶς τὰ σωματεῖα. Ἐπίσης ὁ Δῆμος θὰ ἐνδιαφερθῇ ἀπολύτως καὶ θὰ συμβάλῃ ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν, διὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ νέου σταδίου.

14. Τουρισμὸς

Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῶν Πατρῶν μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωμεν ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ πόλις ἐπισήμως τουριστικὸς κόμβος τῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικοινωνίας. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἀποτελεῖ ζωτικὴν ἀνάγκην καὶ θὰ ζητήσωμεν τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς πόλεως καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ λιμένος καὶ ὡς τουριστικοῦ τοιούτου.

Θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ταχεῖαν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἀναμαρμαρώσεως τοῦ Ἀρχαίου Ὠδείου, ἡ ἀπαρχὴ τῆς ὁποίας ὀφείλεται εἰς εὐγενῆ συμπολίτην, διότι τὸ ἀρχαῖον τοῦτο μνημεῖον θὰ ἀποτελέσῃ σπουδαῖον τουριστικὸν κέντρον πνευματικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς ὄφελος τῆς πόλεώς μας.

15. Ἀνώτατα Πνευματικὰ Ἱδρύματα

Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν, μολονότι εἶναι ἡ τρίτη οὐσιαστικῶς πόλις τοῦ Κράτους μὲ πληθυσμὸν ὑπερεκατὸν χιλιάδων κατοίκων, ἔχει παραγνωρισθῆ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης. Θὰ ἐπιζητήσωμεν καὶ θὰ ὑποστηρίξωμεν καταβάλλοντες πάσας τὰς προσπαθείας μας τὴν ἵδρυσιν ἐν Πάτραις τόσον ἀνωτάτου πνευματικοῦ ἱδρύματος, ὅσον καὶ τεχνικῆς καὶ ναυτικῆς σχολῆς. Διότι ἄλλως τε ἡ πόλις τῶν Πατρῶν, ἔχουσα ἀρτίαν καὶ ἀξιόλογον πνευματικὴν κίνησιν δικαιοῦται νὰ ἐνισχυθῇ εἰς ταύτην ἀπὸ τὸν Δῆμον γινόμενον συμπαραστάτην εἰς ὅλα τὰ ἀνεγνωρισμένα καὶ εὐδοκίμως δρῶντα πνευματικὰ καὶ μορφωτικὰ καὶ ἠθικοπλαστικὰ καὶ Χριστιανικὰ Σωματεῖα. Ὅπως ἐπίσης ὁ Δῆμος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ξένος πρὸς τὸν θεσμὸν τῶν ὑποτροφιῶν διὰ τὴν περίπτωσιν ἐξαιρέτου ἰδιοφυΐας, θεσπίζων τοιαύτας ὑποτροφίας.

Τὸ Δημοτικὸν Θέατρον εἶναι μικρὸν καὶ ἀνεπαρκές. Προτιθέμεθα νὰ μελετήσωμεν τὸν τρόπον πρὸς ἐξεύρεσιν πόρων καὶ σύνταξιν σχεδίου, ὥστε ἡ πόλις μας ἐν καιρῷ νὰ ἀποκτήσῃ συγχρονισμένον θέατρον. Πρέπει νὰ γίνῃ κοινὸν αἴτημα ὅλων μας, ὅτι ἂν θέλωμεν νὰ κρατήσωμεν τὴν πόλιν μας εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον, προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ξένων, πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν τὰς προϋποθέσεις τὰς ἐνδιαφερούσας τούτους, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον προτιθέμεθα νὰ κατασκευάσωμεν καλαισθητικὰ περίπτερα εἰς τὸ Φρούριον καὶ τὸ δασύλλιον, νὰ ἐξωραΐσωμεν τοὺς πρὸ αὐτῶν χώρους, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς τοιούτους πρὸ τῶν περιλάμπρων Ἱερῶν Ναῶν μας, μὲ τοὺς ὁποίους κοσμεῖται ἡ πόλις τοῦ πολιούχου Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Ἐπίσης θὰ ἐνδιαφερθῶμεν καὶ θὰ καταβάλωμεν προσπαθείας διὰ τὴν ἀνέγερσιν κτιρίων σχολικῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ἐξευρίσκοντες καὶ παραχωροῦντες, ἐντὸς πάντοτε τοῦ πλαισίου τοῦ προϋπολογισμοῦ, καταλλήλους χώρους.

16. Γλαῦκος — Δ.Ε.Η.

Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ζωτικώτατον διὰ τὴν πόλιν. Τὸ ἔχομεν μελετήσει καὶ θὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν κατὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως καὶ τῶν κατοίκων, ἔχοντες ὡς γνώμονα τὴν ἀπόλυτον ἐξυπηρέτησιν αὐτῶν καὶ τὴν προστασίαν τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν ὑφισταμένην σήμερον ἑταιρείαν ὑπαλλήλων, ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν κερδῶν τοῦ Δήμου ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως.

17. Προάστια

Ἡ ἐνδεδειγμένη δημοτικὴ στοργὴ κατὰ τὰ ἀνωτέρω, θὰ ἐκδηλωθῇ ἐξ ἴσου καὶ πρὸς τὰ προάστια καὶ τοὺς συνοικισμοὺς καὶ τὰς ἀγροτικὰς περιοχάς, τὰς ἀνάγκας τῶν ὁποίων κατέχομεν ἀπολύτως καὶ εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῶν, ἐντὸς βέβαια τῶν πλαισίων τοῦ προϋπολογισμοῦ, θὰ ἐπιδοθῶμεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐν λόγῳ περιφερειῶν συνεργατῶν μας, διὰ τὴν πολιτισμένην καὶ τούτων διαβίωσιν μὲ ὕδωρ, ἠλεκτρικὸν φῶς καὶ συγκοινωνίαν, κατανοοῦντες ἀπολύτως καὶ τὴν ἀνάγκην ἐγκαταστάσεως τηλεφώνων, δι' ἣν θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν καὶ ἐπικουρίαν.

Δύο βασικὰ αἰτήματα πρόκειται ἐπίσης, τῶν ὁποίων βεβαίως ἡ λύσις καὶ δὴ τοῦ πρώτου ἐξέρχεται τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ Δήμου, εἶναι ἐπιτακτικῶς ἀναγκαία ἡ θεραπεία του. Εἶναι τὸ ζήτημα τῆς διαρρυθμίσεως τῆς κοίτης τοῦ χειμάρρου Διακονιάρη εἰς τὸ Ψαροφάϊ, ὁ ὁποῖος τόσας πολλὰς καταστροφὰς προκαλεῖ εἰς τὴν πλευρὰν ἐκείνην τῆς πόλεως καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο πρέπει νὰ ἐπιλύσῃ, ὁ Δῆμος, ἀναλαμβάνων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς λύσεως καὶ ζητῶν τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Κράτους.

Τὸ δεύτερον δέ, τὸ ὁποῖον βεβαίως εἶναι δημοτικόν, εἶναι ἡ κατασκευὴ παραλιακῆς λεωφόρου πρὸς τὴν ἀρκτικὴν πλευρὰ